

EUROPOS KOMISIJA

Bruselis, 2011.9.20
KOM(2011) 568 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Komunikatas „ES politika ir savanoriška veikla. Tarpvalstybinės savanoriškos veiklos
pripažinimas ir skatinimas ES“**

1. IŽANGA

Savanorystė padeda kurti žmogiškąjį ir socialinį kapitalą. Tai kelias link integracijos ir užimtumo ir svarbus veiksnys didinant socialinę sanglaudą. Būtent savanoriška veikla padeda įkūnyti pagrindines Europos vertybes – teisingumą, solidarumą, įtrauktį ir pilietiškumą. Savanoriai padeda formuoti Europos visuomenę, o užsienyje dirbantys savanoriai dar ir aktyviai padeda stiprinti pilietiškumą Europoje¹. Iš tiesų savanoriška veikla yra netiesiogiai susijusi su daugeliu Europos Sąjungos politikos sričių (pavyzdžiui, mokymusi visą gyvenimą, kaimo plėtra, sportu) ir suteikia papildomos vertės Europos Sąjungos programoms.

Dėl šių ir kitų priežasčių 2011 m. buvo paskelbti Europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metais². Ta proga Europos Komisija galės įvertinti savanorišką veiklą Europos Sąjungoje ir jos indėlį į visuomenę. Be to, Komisija vertins, kokių veiksmų Europos Sąjunga ir jos valstybės narės gali imtis, kad sudarytų geresnes sąlygas savanoriškai veiklai (visų pirma tarpvalstybinei) vykdyti ir ją skatintų.

Paskelbus šį komunikatą ir iki 2012 m. pabaigos Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui bus pateikta Europos metų rezultatų vertinimo ataskaita.

1.1. Apibrėžtis ir duomenys

Savanorišką veiklą šalys supranta, apibrėžia ir traktuoja nevienodai. Sąvoka „savanorystė“ reiškia bet kokios formos formalią ir neformalią savanorišką veiklą. Savanoriai veikia savo laisva valia, laisvu pasirinkimu ir motyvacija bei nesiekdami finansinės naudos. Savanorystė grindžiama solidarumu. Tai būdas pavieniams savanoriams ir jų asociacijoms nustatyti žmogaus, socialines, aplinkos reikmes ir rūpesčius bei spręsti susijusias problemas. Savanoriška veikla dažnai vykdoma siekiant paremti pelno nesiekiančių organizacijų ar bendruomenių iniciatyvas³.

Komisijos inicijuoto tyrimo duomenimis, 2010 m. savanoriškoje veikloje dalyvavo maždaug 100 mln. europiečių. Tai bendras skaičius. ES valstybėse narėse dalyvavimo savanoriškoje veikloje mastas smarkiai skiriasi⁴.

Daugelyje valstybių narių aktyviausiai savanoriškoje veikloje dalyvauja 30–50 m. asmenys, tačiau visoje ES daugėja ir jaunesnių bei vyresnių savanorių.

Savanoriška veikla vykdoma įvairiuose sektoriuose. Dažniausiai savanoriaujama sporto srityje, taip pat populiarūs socialinės rūpybos, socialinės gerovės ir sveikatos sektoriai. Savanoriška veikla užsiimama ir tokiuose sektoriuose kaip teisingumas, kultūra, švietimas, jaunimas, aplinka ir klimatas, vartotojų apsauga, humanitarinė pagalba, vystymosi politika ir lygios galimybės.

Savanoriškos veiklos poveikis peržengia nacionalines sienas. Tarpvalstybinė savanorystė daro didžiulę įtaką švietimui, užimtumui ir pilietiškumui. Ji taip pat gali pagerinti tarpusavio supratimą ir padėti sustiprinti Europos identitetą.

¹ 2010 m. ES pilietybės ataskaita. Kliūčių ES piliečių teisėms šalinimas, COM(2010) 603 galutinis, 2010 m. spalio 27 d.

² 2009 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimas Nr. 37/2010/EB dėl Europos savanoriškos veiklos, kuria skatinamas aktyvus pilietiškumas, metų (2011 m.), OL L 17, 2010 1 22, p. 43–49.

³ *Ibid.*

⁴ „Savanorystė Europos Sąjungoje“ (*Volunteering in the European Union*) (GHK, 2010 m.).

1.2. Savanorystės iššūkiai

Remiantis *Johns Hopkins* universiteto aštuoniose išsivysčiusiose šalyse atlikto tyrimo⁵ duomenimis ir ligšioline Europos savanoriškos veiklos metų patirtimi, nustatytos šios potencialios savanoriškos veiklos (visų pirma tarptautinės) kliūtys:

- **trūksta aiškios teisinės sistemos.** Beveik penktadalis valstybių narių neturi aiškios teisinės sistemos ir aiškių savanorių ir savanoriškos veiklos taisyklių;
- **trūksta nacionalinių strategijų, kuriomis būtų skatinama savanoriška veikla.** Reikia parengti nacionalines savanoriškos veiklos strategijas, kurios, be kita ko, apimtų tokius aspektus kaip mokymas, atostogpinigiai, socialinė apsauga, teisė į bedarbio pašalpą tarpvalstybinėje savanoriškoje veikloje dalyvaujantiems asmenims, apgyvendinimas ir patirtų išlaidų kompensavimas;
- **finansiniai apribojimai.** Vykdam savanorišką veiklą, už kurią savanoriai atlygio negauna, taip pat patiriama išlaidų. Savanoriškos veiklos organizacijoms dažnai trūksta tvaraus finansavimo, o dėl lėšų aršiai konkuruojama;
- **pasiūlos ir paklausos atotrūkis.** Vis labiau vyraujanti tendencija profesionalizuoti savanoriškos veiklos sektorių lemia tam tikrą savanoriškos veiklos organizacijų reikmių ir naujų savanorių siekių neatitikimą. Paprastai savanoriai būna pasirengę dalyvauti trumpalaikiuose projektuose, o organizacijoms reikia žmonių, kurie prisiimtų ilgalaikius įsipareigojimus;
- **nepakankamas pripažinimas.** Vykdam savanorišką veiklą įgyti įgūdžiai ne visuomet pakankamai pripažįstami ar įvertinami;
- **mokestinės kliūtys.** Valstybės narės savanorių pajamoms ar išmokoms taiko nevienodus mokesčius ir nevienodai atlygina vykdam veiklą patirtas išlaidas. Todėl savanoriai, norintys vykdyti tarpvalstybinę veiklą, patiria su mokesčiais susijusių sunkumų;
- **nepakankami duomenys.** Geriau palyginami savanoriškos veiklos valstybėse narėse duomenys padėtų nustatyti gerą patirtį ir priimti geresnius politinius sprendimus.

2006 m., kai buvo prisiimti įsipareigojimai bendradarbiauti šalinant kliūtis, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai trukdo ES piliečių judumui mokymosi ar profesinio tobulėjimo tikslais, įskaitant savanoriškos veiklos tikslais⁶, valstybės narės pasiekė tam tikros pažangos. Vis dėlto daug darbų dar nepadaryta. Itin daug dėmesio reikėtų skirti savanoriškos veiklos aplinkos plėtotei, teikiant visiems vienodas prieigas ir dalyvavimo galimybes.

1.3. Papildoma savanoriškos veiklos nauda

Savanoriška veikla padeda siekti strategijos „Europa 2020“⁷ tikslų, visų pirma tikslo iki 2020 m. padidinti ES užimtumą iki 75 proc., padedant žmonėms įgyti naujų įgūdžių ir prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių. Jau minėto *Johns Hopkins* universiteto tyrimo duomenimis, savanoriškos veiklos sektorius gali sudaryti iki 5 proc. bendrojo vidaus produkto⁸. Tai gali būti labai svarbu ekonominių sunkumų ir taupymo laikais. Savanorystė

⁵ „Savanorystė Europos Sąjungoje“ (*Volunteering in the European Union*) (GHK, 2010 m.).

⁶ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl tarptautinio mobilumo Bendrijoje švietimo ir mokymo tikslais: Europos mobilumo kokybės chartija, 2006/961/EB.

⁷ Komisijos komunikatas „Europa 2020. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“, COM(2010) 2020 galutinis, 2010 m. kovo 3 d.

⁸ „Measuring Civil Society and Volunteering“ (*Johns Hopkins* universitetas, 2007 m.).

didina solidarumą, nes žmonės išmoksta prisitaikyti prie technologijų pokyčių, globalizacijos ir senėjančios visuomenės reikmių.

Savanoriška veikla tiesiogiai prisidedama prie svarbiausių politinių ES siekių, pavyzdžiui, socialinės įtraukties, užimtumo, švietimo, įgūdžių ugdymo, pilietiškumo.

Teigiamą šios veiklos poveikį patvirtina ir nauji rodikliai, kuriais vertinama socialinė sanglauda bei savanorių laimės jausmas, ryšiai, veiklumas ir gerovė⁹.

Tai taikytina ir savanoriavimui daug žinių reikalaujančiose srityse, kaip antai švietimas ir moksliniai tyrimai, taip pat savanoriavimui tarptautinio bendradarbiavimo srityje.

Su savanoryste susijusi Europos Sąjungos veikla duoda apčiuopiamų rezultatų. Akivaizdžiausių rezultatų pasiekta skatinant tarpvalstybinę savanorystę ir savanorių judumą Europos Sąjungoje. Apskritai Europos Sąjunga ateityje galėtų būti varomąja savanorystės politikos jėga, o savanoriška veikla, atsižvelgiant į subsidiarumo principą, vyktų valstybių narių lygmeniu, vadovaujantis nacionaliniais prioritetais ir bendrais būsimo dešimtmečio Europos Sąjungos strateginiais tikslais.

Tolesniame skyriuje aptariama, kaip Komisija šiuo metu remia savanoriškos veiklos sektorių ir kaip planuoja iškeltus klausimus spręsti ateityje.

2. EUROPOS POLITIKA IR SAVANORIŠKA VEIKLA

2.1. ES savanoriškos veiklos finansavimo galimybės

Europos institucijos jau seniai pripažino savanoriškos veiklos organizacijų svarbą suteikiant žmonėms galimybę bent iš dalies atsilyginti savo bendruomenėms ir kaip piliečiams įsitraukti į Europos lygmens veiklą. Šiuo metu ES finansuoja savanorių ir savanorystės veiklą pagal įvairias programas.

Pavyzdžiui, pagal programą „Veiklus jaunimas“¹⁰ Europos savanorių tarnyba (EST) siūlo 18–30 m. asmenims galimybę vienus metus ar trumpiau dalyvauti savanoriškoje veikloje užsienyje. EST veikla teikia naudos vietos bendruomenėms ir drauge padeda savanoriams įgyti naujų įgūdžių, išmokti kalbų, pažinti kitas kultūras.

Europos savanorių tarnyba suteikė Costicai, regos negalią turinčiai 27 m. rumunei, galimybę 4,5 mėn. dirbti savanore IRHOV mokykloje. Tai Lježe (Belgija) įsikūrusi mokykla regos sutrikimų turintiems vaikams. Costica moksleiviams surengė praktinių kompiuterio, sporto ir kultūros užsiėmimų ir taip patobulino asmeninius, socialinius ir specialiuosius įgūdžius. Parodžiusi pavyzdį regos sutrikimų turintiems moksleiviams ji atliko svarbų vaidmenį priimančiojoje bendruomenėje ir įkvėpė vaikų tėvus bei mokyklos darbuotojus. Taigi darbas Europos savanorių tarnyboje – galimybė būti aktyviu visuomenės nariu, parodyti solidarumą su jaunaisiais europiečiais ir drauge padidinti savo galimybes įsidarbinti.

⁹ Plg. S. Hossenfelder „Kaip „išmatuoti“ laimę“ (*On the problem of measuring happiness*) (2011 m. vasario 3 d.). Pateikiama SSRN (<http://ssrn.com/abstract=1754423>). Taip pat daroma nuoroda į 2008 m. Prancūzijos prezidento įsteigtos Tarptautinės ekonominės veiklos ir socialinės pažangos vertinimo komisijos atliktą tyrimą ir į naujausią JK nacionalinio statistikos biuro bandymą įvertinti žmonių gerovę.

¹⁰ 2006 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1719/2006/EB, OL L 327, 2006 11 24, p. 30–44.

Pagal ES programą „Europa piliečiams“¹¹ remiama pati įvairiausia veikla ir organizacijos, kurių tikslas įvairiais būdais (pavyzdžiui, miesto giminiavimosi projektais) sustiprinti Europos pilietiškumą. Įgyvendinant šią programą itin daug dėmesio skiriama savanoriškos veiklos skatinimui. Pavyzdžiui, savanorystė laikoma 2011 m. programos prioritetu.

Pagal programą „Europa piliečiams“ finansuojama Europos kaimo bendruomenių chartija – tai 27 nedidelių kaimo bendruomenių – po vieną iš kiekvienos ES valstybės narės – bendradarbiavimo programa. Veikla pagal šią chartiją siekiama Europos piliečiams suteikti galimybių „susitikti vieniems su kitais prie virtuvės stalo“ – kad galėtų bendrauti vieni su kitais akis į akį, kad drauge nagrinėtų bendras temas ir ieškotų bendradarbiavimo sričių, kaip antai dalyvavimas vietos demokratiniuose procesuose, jaunimo vaidmuo vietos demokratijoje ir vyresnio amžiaus žmonių gerovė. Ši veikla iš esmės priklauso nuo savanorių, kurie padeda organizacijai rengti renginius ir apgyvendinti svečius.

Pagal Mokymosi visą gyvenimą programos¹² paprogramę Grundtvig remiamas Europos piliečių dalyvavimas savanorystės projektuose kitoje nei gimtoji Europos šalyje. Taip jiems suteikiama galimybė mokytis ir dalytis žiniomis bei patirtimi už gyvenamosios šalies ribų.

Mančesterio muziejus ir Budapešto dailės muziejus parengė Grundtvig Senjorų savanorių projektą, pagal kurį remiama 50 m. ir vyresnių asmenų įtrauktis. Projekto esmė – mainų programa, pagal kurią 6 savanoriai iš abiejų muziejų galėjo apsilankyti vieni kitų muziejuje ir pabūti savanoriais kitoje šalyje. Įgyvendinant šį projektą sukurtas gerosios patirties dalijimosi forumas, kuriame gali dalyvauti įvairių Europos šalių muziejai, kuriuose dirba savanoriai.

Be tikslinių savanoriškos veiklos programų ES siūlo įvairių savanoriams prieinamų finansavimo programų, pavyzdžiui, maisto paskirstymo, kovos su socialine atskirtimi ir diskriminacija, lyčių lygybės, narkotikų prevencijos, pagalbos nusikaltimų aukoms¹³, visuomenės sveikatos, vartotojų apsaugos, aplinkos ir klimato srityse.

Komisija yra įsipareigojusi skleisti ES piliečiams ir kitoms suinteresuotosioms šalims informaciją apie įvairias finansavimo programas, pagal kurias paramą galėtų gauti savanoriai ir savanoriškos veiklos organizatoriai. Taip užtikrinama, kad būtų visapusiškai išnaudotos savanoriškos veiklos sektoriaus finansavimo galimybės.

2.2. Socialinis savanoriškos veiklos aspektas

2.2.1. Savanorystė kaip Europos pilietiškumo išraiška

Savanoriška veikla yra glaudžiai susijusi su Komisijos bendrais politiniais tikslais, kaip antai stiprinti Sąjungos pilietiškumą ir skirti piliečiams pagrindinį dėmesį ES politikos kūrimo procese¹⁴. Savanoriška veikla gali papildyti piliečių turimas teises ir paskatinti juos aktyviau

¹¹ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1904/2006/EB, OL L 378, 2006 12 27, p. 32–40.

¹² 2006 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1720/2006/EB, OL L 327, 2006 11 24, p. 45.

¹³ Pagalbą aukoms teikiančiose organizacijose Europoje dirba per 20 000 savanorių (Aukų teisių stiprinimas ES, COM(2011) 274 galutinis, 2011 5 18, p. 5).

¹⁴ „Politikos gairės kitos kadencijos Komisijai (2009–2014 m.)“ (2009 m.).

dalyvauti visuomenės gyvenime. Visų pirma tai pasakytina apie tarpvalstybinę savanorišką veiklą, kuri suteikia galimybių pažinti kitas kultūras ir sustiprinti Europos identitetą.

Be to, savanorystė – sudėtinė socialinės inovacijos dalis, galinti padėti sutelkti žmonių kūrybiškumą sprendžiant problemas ir geriau pasinaudoti turimais nedideliais ištekliais¹⁵.

Pasitelkusi finansavimo programas ir ES sanglaudos politikos programas, Komisija toliau remia savanoriškos veiklos sektorių įvairiose politikos srityse.

Ji vertins, kaip seksis įgyvendinti tarpvalstybinės savanoriškos veiklos skatinimo iniciatyvas Europos piliečių metais (2013 m.).

2.2.2. Savanoriai – visuomenės „klijai“

Savanoriška veikla skatina socialinę sanglaudą ir socialinę įtrauktį. Ji iš esmės reiškia dalijimąsi ir pagalbą kitiems, taigi padeda sustiprinti solidarumą. Savanorystė didina žmonių toleranciją atskirtį patiriančių visuomenės grupių atžvilgiu ir padeda mažinti rasizmą ir išankstinį nusistatymą.

Be to, jau pripažinta, kad savanoriška veikla – tai nauja vyresnio amžiaus piliečių ir neįgalių asmenų mokymosi, o drauge ir poveikio visuomenei, galimybė. Savanoriška veikla, kai jauni ir pagyvenę savanoriai dirba išvien ir remia vieni kitus, padeda geriau suprasti kitų kartų atstovus.

Pavienių asmenų lygmeniu savanoriška veikla gali padėti piliečiams įgyti socialinių įgūdžių, būti naudingiems ir įgyti ar atnaujinti ryšius su visuomene. Visuomenės lygmeniu tokia veikla gali padėti suteikti žmonėms, visų pirma socialiai atskirtoms jų grupėms, daugiau galių.

Galiausiai savanoriška veikla aplinkos srityje atlieka labai svarbų vaidmenį saugant ir gerinant aplinką dabartinei ir būsimoms kartoms ir drauge padeda informuoti visuomenę su aplinka susijusiais klausimais bei populiarina ekologišką elgseną¹⁶. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje organizacija „British Trust for Conservation Volunteers“ kasmet bendradarbiauja su daugiau kaip 300 000 savanorių, o Slovakijoje savanoriškoje veikloje aplinkos srityje dalyvauja 13,3 proc. visų savanorių¹⁷.

Siekdama skleisti informaciją ir spręsti mūsų jūrų ir vandenynų užteršimo šiukšlėmis problemą, tarptautinė organizacija „Surfrider Foundation“ kasmet rengia didžiausią ekologinį Europos piliečių projektą „Ocean Initiatives“, kuriame 40 000 savanorių dalyvauja daugiau kaip tūkstantyje talkų ir tvarko Europos ir kitų pasaulio šalių paplūdimius, ežerus, upes ir vandenyno dugną¹⁸.

¹⁵ „Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union“ (BEPA, 2010 m.). Įgyvendindama Mokslinių tyrimų septintąją bendrąją programą, Europos Komisija ketina remti novatoriškų socialinių paslaugų, įskaitant ir savanorišką veiklą paslaugų sektoriuje, socialinės platformos sukūrimą.

¹⁶ Savanoriška veikla ir aplinka:

http://community.cev.be/download/130/434/Fact_sheet_DG_ENV_environment.pdf

¹⁷ CSVnet – nacionalinis savanorių rėmimo centrų koordinavimo biuras, 2009 m. „Brief compendium of the research: Volunteering across Europe. Organisations, promotion, participation“, p. 17.

¹⁸ 2011 m. „Ocean Initiatives“ pranešimas spaudai: http://www.surfrider.eu/fileadmin/documents/io11/dp/20110228_DP-IO2011_EN.pdf.

Komisija gali pateikti konkrečiai su savanoriška veikla susijusių pasiūlymų pagal ES užimtumo strategiją, kovojant su skurdu ir socialine atskirtimi, taip pat pagal Komisijos iniciatyvą „Nauji įgūdžiai naujoms darbo vietoms“.

2.2.3. Švietimas ir savanoriška veikla

Savanoriška veikla gali apimti organizuotą mokymosi veiklą (vadinamasis neformalusis mokymasis), kurioje savanoris sąmoningai dalyvauja, arba neorganizuotą mokymąsi (vadinamoji savišvieta). Abiem šiais atvejais savanorių mokymasis paprastai nėra patvirtinamas jokiais pažymėjimais. Todėl savanoriškos veiklos kaip mokymosi patirties pripažinimas yra ES švietimo ir mokymo srities prioritetas. Remdamasis 2004 m. Tarybos priimtais bendrais principais¹⁹, Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop) paskelbė „Neformaliojo mokymosi ir savišvietos patvirtinimo Europos gaires“, kurios gali būti sertifikavimo praktikos įgyvendinimo priemonė, taikytina ir savanoriškos veiklos sektoriuje.

Judumas mokymosi tikslais – viena iš galimybių pasinaudoti ES piliečių laisvo judėjimo teise. Tarptautinė savanoriška veikla yra tokio judumo mokymosi tikslais pavyzdys.

Komisija rengiasi siūlyti Tarybos rekomendaciją dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos, taip pat ir savanoriškos veiklos kontekste, patvirtinimo.

Praktiškai savanoriško darbo patirtis ir įgyti įgūdžiai gali būti įrašyti į *Europass* dokumentus²⁰ ir bus integruoti į būsimą Europos įgūdžių pasą.

2.2.4. Jaunimas ir savanoriška veikla

Savanoriška veikla jaunuoliai gali būti skatinami aktyviau dalyvauti visuomenės gyvenime. Jeigu jaunimas bus gerai informuotas apie savanoriško darbo galimybes ir dirbdamas tokį darbą įgis malonios patirties, tikėtina, kad jis aktyviai dalyvaus savanoriškoje veikloje visą gyvenimą ir įkvėps savanoriais tapti kitus jaunuolius.

Komisija jaunimo savanorišką veiklą laiko vienu iš politinio bendradarbiavimo jaunimo reikalų srityje proceso, pradėto 2001 m., bei šioje srityje taikomo atvirojo koordinavimo metodo prioritetų. Pagal naująją ES jaunimo strategiją savanoriška veikla yra viena svarbiausių politinių sričių, darančių poveikį Europos jaunimui²¹.

Tarybos rekomendacija dėl jaunųjų savanorių judumo Europoje siekiama sustiprinti ES valstybių narių savanoriškos veiklos organizatorių bendradarbiavimą. Joje pilietinės

¹⁹ Taryboje posėdžiavusių Tarybos ir valstybių narių vyriausybės atstovų išvados „Bendri Europos principai dėl neformalaus ir savaiminio mokymosi identifikavimo ir patvirtinimo“ (2004 m. gegužės mėn.).

²⁰ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 2241/2004/EB dėl bendros Bendrijos sistemos siekiant užtikrinti kvalifikaciją ir gebėjimų skaidrumą (Europasas), OL L 390, 2004 12 31, p. 6–20.

²¹ ES jaunimo strategija. Investicijos ir galimybių suteikimas. Atnaujintas atvirasis koordinavimo metodas, taikomas sprendžiant jaunimo problemas ir suteikiant jiems daugiau galimybių, COM(2009) 200 galutinis, 2009 4 27.

visuomenės organizacijos ir valdžios institucijos raginamos plėtoti savanorišką veiklą ir įtraukti į ją kitų ES šalių jaunimą²².

Jaunimo savanorystės idėja atspindima ir strategijos „Europa 2020“ pavyzdinėje iniciatyvoje „Judus jaunimas“²³, kurioje jaunimas atsiduria ES vizijos – žiniomis, inovacijomis, aukštu išsilavinimo lygiu ir įgūdžiais, įtraukia darbo rinką ir aktyviu dalyvavimu visuomenės gyvenime grindžiamos ekonomikos – centre.

2012 m. valstybės narės pateiks Komisijai ES jaunimo strategijos ir Rekomendacijos dėl jaunųjų savanorių judumo ES įgyvendinimo ataskaitas. Remdamasi šiomis ataskaitomis, Komisija pasiūlys tolesnius veiksmus.

2.2.5. Sportas ir savanoriška veikla

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 165 straipsnyje nustatyta, kad ES prisideda prie Europos sporto reikalų skatinimo, atsižvelgdama į savanorišką veiklą paremtas struktūras.

2002 m. valstybės narės „Orhuso deklaracijoje dėl savanoriško darbo sporto srityje“ pripažino, kad savanoriška veikla turi didelės reikšmės sportui ir jo ekonominei vertei. Be to, savanoriška veikla – vienas svarbiausių Komisijos 2007 m. Baltosios knygos dėl sporto aspektų. Šioje baltojoje knygoje nustatyta, kad savanoriška veikla sporto sektoriuje stiprina socialinę sanglaudą ir įtrauktį, skatina vietos demokratiją ir pilietiškumą bei suteikia neformaliojo mokymosi galimybių²⁴. 2011 m. gegužės mėn. Taryba savo rezoliucijoje dėl ES darbo plano sporto srityje nustatė, kad savanoriška veikla sporto sektoriuje yra viena iš prioritetinių ES lygmens bendradarbiavimo temų.

Sporto sektorius suburia daugiau savanorių nei bet kuris kitas. Daugumoje valstybių narių sportas be savanorystės neegzistuoja. Vis dėlto skirtumai tarp valstybių narių yra labai dideli; kai kuriose jų savanoriška veikla sporto srityje vykdoma labai vangiai²⁵. Tose valstybėse narėse, kuriose savanoriška veikla sporto sektoriuje yra labai išplėtotą, paprastai ne tik vyrauja stipri savanorystės kultūra ir yra sukurtos tinkamos struktūros, bet ir užtikrinama valdžios institucijų parama²⁶.

Įgyvendindama 2010 m. sporto srities parengiamuosius veiksmus, Komisija finansuoja keturis su savanoriška veikla ir sportu susijusius bandomuosius projektus.

2.2.6. Darbuotojų savanoriška veikla kaip organizacijos socialinės atsakomybės išraiška

Tiek privačiojo, tiek viešojo sektoriaus organizacijos gali atlikti svarbų vaidmenį skatindamos savanorišką veiklą kaip savo socialinės atsakomybės aspektą. Investuodamos į darbuotojų savanorišką veiklą jos ne tik didina vietos bendruomenės gerovę, bet ir gerina savo reputaciją ir įvaizdį, padeda palaikyti komandinę dvasią, didina pasitenkinimą darbu ir produktyvumą, o darbuotojai tuo pačiu metu įgyja naujų įgūdžių.

²² Tarybos rekomendacija dėl jaunųjų savanorių judumo Europos Sąjungoje, 2008/C 319/03, 2008 12 13.

²³ „Judus jaunimas“ – iniciatyva išlaisvinti jaunimo potencialą, kad Europos Sąjungos ekonomikos augimas būtų pažangus, tvarus ir integracinis“, COM(2010) 477 galutinis, 2010 9 15.

²⁴ Baltoji knyga dėl sporto, COM(2007) 391, 2007 7 11.

²⁵ „Savanorystė Europos Sąjungoje“ (*Volunteering in the European Union*) (GHK, 2010 m.), p. 216.

²⁶ „Savanorystė Europos Sąjungoje“ (*Volunteering in the European Union*) (GHK, 2010 m.), p. 214–215, kur taip pat kalbama apie sporto organizacijų pajamas.

2011 m. Komisija pradėjo iniciatyvas, kuriomis siekia paskatinti savo darbuotojus dalyvauti savanoriškoje veikloje. Tai, pavyzdžiui, vidiniame tinkle darbuotojams teikiama informacija apie savanoriškos veiklos galimybes, gerą patirtį ir savanoriškos veiklos gairės darbuotojams²⁷.

2.2.7. ES ryšiai su trečiosiomis šalimis ir savanoriška veikla

2.2.7.1. Trečiųjų šalių savanorių judumo skatinimas ES

Svarbu pripažinti abipusę naudą, kurią teikia į ES atvykstančių trečiųjų šalių savanorių veikla. Būtiniausios sąlygos, kuriomis trečiųjų šalių savanoriai gali atvykti ir gyventi ES, nepriklausomai nuo padėties priimančiosios šalies darbo rinkoje, yra nustatytos Tarybos direktyvoje 2004/114/EB²⁸. Valstybėms narėms šios direktyvos įgyvendinimas nėra privalomas.

2011 m. Komisija paskelbs Tarybos direktyvos 2004/114/EB taikymo ataskaitą ir prireikus pasiūlys ją iš dalies pakeisti.

2.2.7.2. Humanitarinė pagalba ir savanoriška veikla

Europiečių manymu, solidarumas ir humanitarinė pagalba – tai sritys, kuriose savanoriai atlieka svarbiausią vaidmenį. Europos Komisija yra išsipareigojusi atsižvelgti į Europos piliečių nuomonę, todėl, remdamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 214 straipsniu, ji rengiasi steigti Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusą, kurio tikslas – sukurti struktūrą jaunesiems europiečiams bendrai prisidėti prie Sąjungos humanitarinės pagalbos veiksmų²⁹.

Ši nauja organizacija suteiks galimybę įvairių valstybių narių savanoriams drauge įgyvendinti bendrą ES humanitarinės pagalbos projektą ir taip apčiuopiamai išreikšti solidarumą su žmonėmis, kuriems reikalinga pagalba. Taip pat tikimasi, kad tai suteiks naujų galimybių Europos piliečiams, visų pirma jaunimui, dalyvauti savanoriškoje veikloje. Pasitelkiant Europos savanorius taip pat siekiama sustiprinti vietos pajėgumus – tai sritis, kur savanoriška veikla gali padaryti išties didelį poveikį. Savanoriškos veiklos pasirengimo nelaimėms ir atstatymo veiklos srityje rėmimas gali labai padėti sukurti tvirtą pagrindą darnaus vystymosi procesams, susijusiems su ES humanitarinės pagalbos veikla iki krizės ir po jos.

2011 m. Komisija finansuoja bandomuosius projektus, kuriais siekiama atrinkti, mokyti ir įdarbinti pirmuosius Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpuso savanorius. Remdamasi šių projektų rezultatais ir peržiūrų, konsultacijų, poveikio vertinimo išvadomis, grindžiamomis ilgamete nacionalinių ir tarptautinių organizacijų

²⁷ Žr. <http://myintracomm.ec.europa.eu/serv/en/Volunteering/>. Reikėtų paminėti ir Komisijos darbuotojų organizuojamas ir valdomas iniciatyvas, kaip antai *Schuman Trophy*, kampanija „Batų dėžė benamiams“, vėžiu sergančiųjų rėmimo grupė, ATD *Quart Monde* ES delegacija ar neseniai sukurta asociacija GIVE EUR-HOPE.

²⁸ 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/114/EB dėl trečiosios šalies piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygų, OL L 375, 2004 12 23, p. 12.

²⁹ Savanoriška veikla reiškiamas Europos piliečių solidarumas. Pirmieji svarstymai apie Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusą, COM(2010) 683 galutinis, 2010 11 23.

2.2.7.3. Vystymosi politika ir savanoriška veikla

Savanoriai – tiek pavieniai, tiek dalyvaujantys pilietinių organizacijų veikloje – gali atlikti svarbų vaidmenį vystomojo bendradarbiavimo srityje. Savanoriška veikla apskritai didina šių organizacijų dedamų pastangų veiksmingumą ir įtvirtina jų, kaip pelno nesiekiančių subjektų, statusą.

Nors Komisija tiesiogiai neremia pavienių savanorių, netiesioginė jos parama pasireiškia pilietinės visuomenės organizacijų vykdomiems projektams skirtomis ES teisinėmis ir finansinėmis priemonėmis. Šios grupės vis labiau prisideda prie vystymosi politikos plėtotos besivystančiose šalyse, visų pirma dalydamosi su skurdo mažinimu susijusia atsakomybe. Įgyvendindama bendrą ES vystymosi politiką, Komisija didele dalimi remiasi pilietinės visuomenės organizacijų veikla, tačiau šios organizacijos iš esmės pačios sprendžia, ar vykdant veiklą Europoje ir kitose pasaulio šalyse naudotis savanorių ar apmokamų specialistų paslaugomis.

3. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI

Savanoriška veikla – neatskiriama mūsų socialinės struktūros dalis. Ji remia tokias svarbias vertybes kaip įtrauktis ir pilietiškumas. Būtent todėl Europos Komisija, minėdama 2011 m. – Europos savanoriškos veiklos metus, nori išryškinti savanoriškos veiklos svarbą. Komisija drauge su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis siekia užtikrinti, kad šių Europos metų poveikis būtų prasmingas ir ilgalaikis.

Toliau pateiktos išvados Europos savanoriškos veiklos metais bus papildytos ir išplėtos.

- Savanoriška veikla – svarbus žmogiškojo ir socialinio kapitalo veiksnys, kelias link integracijos bei užimtumo ir pagrindinis socialinės sanglaudos didinimo veiksnys. Tai apčiuopiama Europos pilietiškumo išraiška, nes savanoriai padeda formuotis visuomenei ir ištiesia ranką žmonėms, kuriems reikia pagalbos.
- Jos potencialą galima dar labiau išnaudoti įgyvendinant augimo strategiją „Europa 2020“. Savanoriai – svarbūs mūsų ekonomikos ir visuomenės dalyviai, tačiau nereikėtų jų laikyti įprastinės darbo jėgos pakaitalu.
- ES, drauge su valstybėmis narėmis įgyvendindama ES finansavimo programas, kuriomis skatinama tarpvalstybinė savanoriška veikla, prisideda prie piliečių judumo ir didina jų žinias apie kitas kultūras bei stiprina Europos identitetą.

Politinės rekomendacijos valstybėms narėms

Komisija, laikydamosi subsidiarumo principo, neketina siūlyti vieno bendro savanoriškos veiklos modelio ar vienodinti savanoriškos veiklos kultūrą vietos ir regioniniu lygmeniu. Vis dėlto Komisija rekomenduoja valstybėms narėms geriau išnaudoti savanoriškos veiklos potencialą toliau nurodytais būdais.

- Šalyse, kuriose savanoriška veikla menkai reglamentuojama ir kuriose menkos savanoriškos veiklos tradicijos ar kultūra, vertėtų nustatyti teisinę tokios veiklos sistemą, kuri paskatintų jos plėtotę.
- Reikėtų nacionaliniu lygmeniu skatinti su savanoriška veikla susijusius mokslinius tyrimus ir duomenų rinkimą. Šiuo tikslu rekomenduojama naudotis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) parengtu Žinytu dėl savanoriško darbo stebėjimo ir Jungtinių tautų Pelno nesiekiančių organizacijų vadovu.
- Gebėjimų ir įgūdžių, įgytų užsiimant savanoriška veikla, pripažinimas ir laikymas neformaliojo mokymosi rezultatais yra labai svarbus savanorius motyvuojantis veiksnys, padedantis susieti savanorišką veiklą ir švietimą.
- Valstybės narės turėtų pašalinti likusias kliūtis, tiesiogiai ar netiesiogiai trukdančias įgyvendinti savanorišką veiklą, visų pirma tarpvalstybinę.
- Valstybės narės raginamos atverti nacionalines savanoriškos veiklos sistemas kitų šalių savanoriams, kad būtų prisidedama prie Europos Sąjungos savanoriškos veiklos plėtotės.

Konkretūs veiksmai, kuriais savanoriška veikla pripažįstama ir skatinama ES lygmeniu

ES yra įsipareigojusi ilgą laiką stebėti 2011 m. – Europos savanoriškos veiklos metų – poveikį ir tęsti dialogą su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis įvairiose politinėse su savanoryste susijusiose srityse.

- Komisija 2012 m. pasiūlys įsteigti Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusą.
- Įvairių politinių sričių ES finansavimo programomis bus toliau siekiama paremti savanorius ir skatinti tarpvalstybinę savanorišką veiklą.
- Komisija sudarys geresnes sąlygas ES piliečiams ir kitoms suinteresuotosioms šalims susipažinti su įvairiomis finansavimo programomis, pagal kurias gali būti remiami savanoriai ar savanoriškos veiklos organizatoriai.
- Komisija ketina toliau ieškoti galimybių stiprinti savanoriškos veiklos ir sveikatos ar gerovės sąsajas, visų pirma atsižvelgdama į senėjančią visuomenę.
- Remdamasi valstybių narių pateiktomis Tarybos rekomendacijos dėl jaunųjų savanorių judumo įgyvendinimo 2012 m. ataskaitomis, Komisija pateiks tolesnių šios srities pasiūlymų.
- Komisija gali pateikti su savanoriška veikla susijusių pasiūlymų pagal ES užimtumo strategiją, kovojant su skurdu ir socialine atskirtimi, taip pat pagal Komisijos iniciatyvą „Nauji įgūdžiai naujoms darbo vietoms“.

- Komisija rengiasi pasiūlyti Tarybos rekomendaciją dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos patvirtinimo ir gebėjimų, įgytų dalyvaujant savanoriškoje veikloje, pripažinimo.
- Būsimas Europos įgūdžių pasas padės pavieniams asmenims dokumentuose užfiksuoti įgūdžius ir gebėjimus, kuriuos jie įgis dalyvaudami savanoriškoje veikloje.
- Įgyvendinama 2013 m., kurie paskelbti Europos piliečių metais, veiklą, Komisija daug dėmesio skirs savanoriškai veiklai, visų pirma tarpvalstybinei savanoriškai veiklai.